

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ №16/31.05.2024 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 31.05.2024 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ: Александър Кашгъмов
Бойко Василев
Весислава Антонова
Гена Трайкова
Диляна Илиева
Даниела Тренчева
Ирина Недева
Илия Вълков

изслуша доклад по обединени жалби с вх. No 11-015/2024 г., 11-016/2024 г., 11-018/2024 г., 11-019/2024 г., подадени от Г. К. срещу БНР, а именно четири издания на предаването „12+3“, със заглавия „М. П.: Разделението е единственият резултат от политиката на този земеделски министър“ (интервю на журналистката Д. Г.), „Я. Г.: Даването на пари ще отложи проблема, ако не се преразгледа Зелената сделка“ (интервю на журналистката С.И.), „Субсидиите - слонът в стаята за европейското и българското земеделие“ (интервю на Д. Г. с европепутат и депутат от българския парламент), и „К. И.: Европа е големият губещ от напрежението в Близкия изток и Украйна“ (интервю на журналиста П. В.). Всички издания на предаването са публикувани на сайта на БНР, съответно на дати 05.02.2024 г., 07.02.2024 г., 05.02.2024 г. и 01.02.2024 г.

В жалбите се твърди, че са осъществени нарушения на Етичния кодекс на българските медии от страна на *Българското национално радио*.

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбите се отнасят до твърдени нарушения на Етичния кодекс на българските медии, осъществени в предаването на „12+3“ на БНР, като са посочени изнесени неверни факти във всяко едно от цитираните интервюта, както и кои са те /описани в приложения към жалбите/.
2. Жалбите са подадени в допустимия от правилника срок.
3. КЖЕ обсъди допустимостта на жалбите, жалбите са допустими.
4. Представени са становища от *Българското национално радио*.
5. Ирина Недева и Илия Вълков не участват в обсъждането.

II. ЖАЛБА

Жалбите са от Г. К. според жалбоподателя, с оплаквания, както следва:

1. В интервюто, публикувано със заглавие „М. П.: Разделението е единственият резултат от политиката на този земеделски министър“, *„има неверни факти и манипулативни внушения“*, *„грешна информация за правната рамка на украинския внос в България и за мерките, предприети от България“*, *„заблуждаваща информация за законодателния процес и позициите на българското правителство“*, *„препоръки за политиката, които противоречат на съществуващата правна рамка“* и *„разпространяване на слухове“*.
2. В интервюто, публикувано със заглавие „Я. Г.: Даването на пари ще отложи проблема, ако не се преразгледа Зелената сделка“ има *„неверни факти за подпомагането от ЕС заради войната в Украйна, общата селскостопанска политика и търговската политика на ЕС, вноса от Украйна и състоянието на земеделието в ЕС, функциите и правомощията на институциите на ЕС и временната рамка за държавни помощи заради войната в Украйна“*.
3. В интервюто, публикувано със заглавие „Субсидиите - слонът в стаята за европейското и българското земеделие“ са посочени следните неверни факти: *„грешна информация, че подпомагането на Украйна води или ще доведе до намаляване на подпомагането по общата селскостопанска политика и кохезионната политика на ЕС“*, *„грешна информация за целите и инструментите на ОСП и нерелевантни препоръки за политиката“* и *„разпространяване на слухове“*.
4. В интервюто, публикувано със заглавие „К. И.: Европа е големият губещ от напрежението в Близкия изток и Украйна“, *„има неверни факти или неясни твърдения за законодателството и законодателния процес в ЕС и целите на политиката. К. И. твърди, че кохезионните и земеделските фондове на ЕС ще бъдат намалени, заради подпомагането на Украйна, което не е вярно. Невярно е представена причината за фермерските протести в Европа. Освен това в интервюто има разказ на конспиративната теория „Голямото нулиране.“*

Искането е КЖЕ да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ

1. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДОСТОВЕРНА ИНФОРМАЦИЯ НА ОБЩЕСТВОТО,

1.1 Точност,

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

Получени са становища от ответната страна БНР. В тях се посочва:

- *„На 5 февруари 2024 г. водеща тема по „Хоризонт“ са протестите на земеделските производители, както и условията, при които ще има преговори с правителството. В*

конкретния случай, по преценка на екипа на предаването, за по-широко разработване на темата с намерение за търсене на различни гледни точки за земеделските протести в България и в страни от ЕС, са представени позициите на оформилите се две групи организации в бранша - тези, които влизат в преговори с правителството и по-радикалните, които настояват и за оставка на ресорния министър (с репортажи, съответно на В. М. и Н. Н.). Автентичната атмосфера в репортажите е последвана от интервюта с М. П. - политик и дипломат, заемала поста заместник-министър в правителството на С. С. с ресор за европейската интеграция и горското стопанство, П. В. - евродепутат от ПЕС и бивш член на БСП, и В. П. – депутат от „Продължаваме промяната - Демократична България“ и съпредседател на „Зелено движение“.

- „... за намерението - фермерските протести у нас да се анализират и в контекста на европейското недоволство, е важно да се чуе мнението на политиците по актуални теми. Това определя и избора на посочените по-горе личности, а тяхната партийна принадлежност е с оглед на стремежа ни за плурализъм на гледните точки“. „Всичко това е в синхрон с редакционните стандарти на БНР, в които е записано, че „задължението на БНР е да осигури представянето на широк спектър от мнения, особено, когато въпросът е остро полемичен, както и да отразява позициите на различните региони в страната, когато това е необходимо“.
- От БНР определят интервюта с „икономическия и политически анализатор К. И.“ като „критичен прочит на европейската политика и управление в контекста на тежкия военен конфликт в Украйна и напрежението в Близкия изток“. „Посочените от жалбоподателката цитати са една малка част от цялото интервю, които са изречени на самия финал, в отговор на въпроса за европейските протести в различни сфери, включително и в земеделието, като съпротива срещу управлението“.
- От БНР посочват, че мотивите на жалбоподателя „засягат интерпретация за изразени тези в рамките на интервю в ефира на „12+3“ на живо в ефир, а не на запис“.
- Освен това, БНР подчертава, че предлага „съдържание, което не се ограничава само до представянето на фактите. Предоставяме на аудиторията анализи и коментари по актуални събития от експерти с богата експертиза. Съгласно Редакционните стандарти „за пълнота и точност на информацията, БНР отразява различията в обществото и представя многообразие от възгледи и гледни точки“.
- „Жалбоподателката претендира за неточност на изразените на живо в ефир тези на участниците в предаването, но не отчита, че събеседникът също носи своята отговорност за заявленията си, той е и равностоен партньор в разговора и не би трябвало да се очаква от него да се отклонява от истината“.
- Във връзка с факта, че има поредица от жалби срещу интервюта, излъчени в ефира на БНР, по повод протестите на българските фермери от БНР пишат в становището си, че това „само по себе си говори от една страна за тенденциозност, а от друга за пълно неразбиране на ролята на медиите като поле за обществен дебат.“
- БНР определя подадените жалби като „силно субективни и едностранчиви. Твърденията на жалбоподателката не кореспондират с изискванията за „правото на свободно изразяване на мнения“ (чл. 10, ал.1., т.1 от ЗРТ), на чл.11., ал.1., който гласи, че „всяко мнение може да бъде изразявано свободно в медийните услуги“ и на изискването за „отразяване на различни идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки във всяко от

новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика“ (чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ).

V. ФАКТИ

Записи на интервютата могат да се чуят на сайта на БНР. Акценти от тях, предимно като цитати са извадени в публикации към съответните записи с препратки към интервютата. Уточнено е, че интервютата са в предаването „12+3“.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбите и приложенията към тях, запозна се с предаванията, с публикациите на сайта на Българското национално радио и с постъпилите становища на Българското национално радио.

По т.1.1. Точност

Обсъждането на КЖЕ се съсредоточи върху етичните аспекти на поведението на журналистите, които задават въпросите в посочените от жалбоподателя интервюта. Те коректно представят своите събеседници и във въпросите им не може да бъде отчетена тенденциозност в полза на една или друга изказана от интервюираните теза, още по-малко в полза на умишлено лансиране на подвеждаща или неточна информация. Журналистите, за разлика от събеседниците си, използват предимно факти от новините, за да търсят мнения на събеседниците, цитират информационни източници и използват към въпросите фрази като: „какво говори... това“, „какво мислите...“, „чета от новините... значи...“, „как... може да се отрази на...“, „как Ви изглежда ситуацията там...“, както и други, които в хода на разговорите, в рамките на посочените интервюта разграничават фактите от търсеното мнение за тях. **Голяма част от въпросите предоставят и различна гледна точка от тази на събеседника, за да провокират уточняване, аргументи и предоставяне на допълнителна информация.**

Изборът на събеседници за предаванията, а именно, **всеки със своята експертност** - анализаторът К. И., бившият земеделски министър и съветник на президента Я. Г., бившият вицепремиер и зам.-министър на земеделието М. П., евродепутатът от ПЕС П. В. и депутатът от ПП-ДБ В. П., наистина **не предполага разпространението на неточна информация**, напротив. Нивото им на подготвеност действително не зависи от журналистите. В тази връзка КЖЕ **отчита усилията**, отразени и в становището на БНР, за предоставяне на „анализи и коментари по актуални събития от експерти с богата експертиза“, **но не може да се съгласи с аргументите**, че „събеседникът също носи своята отговорност за заявленията си, той е и равносвален партньор в разговора и не би трябвало да се очаква от него да се отклонява от истината.“ Журналистът трябва да се отнася към участниците, спазвайки критична дистанция, включително към коментарите и анализите на събеседниците, независимо дали предаването е на живо или на запис. Когато става въпрос за интервю именно журналистът, а съответно и редакцията **имат отговорност както за избора на събеседник, така и за уточняването дали конкретна информация, разпространена от събеседника е проверена и/или не.** Част от работата на журналиста е именно „да очаква“ от събеседника „да се отклонява от истината“, при съмнения - да бъдат положени усилия да се установи дали това е така, а ако бъде установено/разкрито – да се съобщи.

КЖЕ припомня, че задължение на журналиста е да се съмнява и да проверява информацията и когато не е възможно тя да бъде подложена на „светкавична проверка“, да бъде направен опит да се изяснят източниците на информацията на събеседника, да се задават уточняващи въпроси, въобще да се положат усилия да се изясни степента на нейната достоверност. Събеседникът действително носи отговорност за заявленията си, но журналистът носи отговорност за уточняването на това дали заявленията са верни, на какви аргументи се позовават, дали се основават на опит, изследвания, научни наблюдения и т.н. или са единствено едностранно /или пристрастно/ мнение. Ако моментната проверка не е възможна, трябва да бъде направено изрично уточнение.¹

Във връзка с твърденията в жалбите за „*неверни факти и манипулативни внушения*“ КЖЕ отчита наличието на различни мнения, предположения и хипотези, изразени от събеседниците в интервютата на БНР, но те **действително не са представени като факти от страна на журналистите**. Комисията отбелязва старанието, посочено в становищата на БНР „*за пълнота и точност на информацията*“, да „*отразява различията в обществото и представя многообразие от възгледи и гледни точки*“, но подчертава, че **многообразието от гледни точки не винаги гарантира точност или непреднамерено изопачаване на факти от страна на събеседници**.

По отношение на посочените от жалбоподателя журналистически материали КЖЕ не открива нарушения, а журналистика, която е положила необходимите усилия да задава въпроси, за да търси решения в конкретен контекст и с цел провокиране към нови идеи, полезни за обществото, а не с цел разпространение на негативни, тревожни послания, пропаганда и/или създаване на страхове в аудиторията.

На основа на казаното КЖЕ приема, че **няма нарушение на т.1.1. Точност**

По т. 1.1.4.

КЖЕ отново отбелязва, че не е в нейните правомощия да взима отношение относно компетентността на събеседници в медиите и редакционната политика относно избора им, както и да проверява достоверността на изнесената от тях информация. Както по-горе беше отбелязано обаче, КЖЕ установи, че с похвата си при задаването на въпроси журналистите са успели да разграничат фактите от коментарите в посочените в жалбите интервюта. Освен това в сайта на БНР при представянето на предаването „12+3“ е уточнено, че „*Стремежът на екипа е да съчетава актуалната информация с анализ на по-значимите процеси.*“.

В началото на интервюто с бившия земеделски министър и съветник на президента Я. Г. е казано, че това е „**коментар**“. В интервюто с К. И. е посочено, че той е икономически и политически **анализатор**. В началото на изказването си самият евродепутат П. В. уточнява, че **не е специалист**, но „*разбира се коментираме с колеги причините, поради които ставаме*

¹ Решение на КЖЕ по жалба 11-002

свидетели на тези масови протести...“. Първият въпрос към М. П. започва така: „Каква е **Вашата оценка** за този пакет от мерки...“. Изброените примери КЖЕ възприема като предпоставящи търсене на мнение, на анализ, на оценка, а не на факти.

Във връзка с по-горния анализ Комисията приема, че **няма** нарушение по т.1.1.4.

На основата на събраната информация и направения анализ, във връзка с чл. 17, ал. 1 от Правилника за дейността, Комисията за журналистическа етика прие следното

РЕШЕНИЕ:

КЖЕ намира жалби с вх. № № 11-015/2024 г., 11-016/2024 г., 11-018/2024 г., 11-019/2024 г. за **неоснователни** по т.1.1. Точност и т. 1.1.4. Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

Съгласно Правилника за дейността на Комисията за журналистическа етика решението да се изпрати на заинтересованите страни в 7-дневен срок от приемането му.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

*Изпълнителен директор на
Фондация НСЖЕ :*

Ева Петрова